

ÖĞRETMEN ADAYLARININ SINIF ATMOSFERİNE İLİŞKİN ALGILARI*

PROSPECTIVE TEACHERS' PERCEPTIONS OF CLASSROOM ATMOSPHERE

Kamile ÜN AÇIKGÖZ** Neşe ÖZKAL*** Arzu GÜNGÖR KILIÇ****

ÖZET: Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının sınıf atmosferine ilişkin algılarını ve bu algıların öğrencinin cinsiyeti, öğretmenin cinsiyeti ve sınıf düzeyi ile ilişkilerini incelemektir. Araştırmaya Ege Bölgesinde yer alan bir Eğitim Fakültesi'nden 752 (451 bayan ve 301 erkek) öğrenci katılmıştır. Araştırmanın verilerinin çözümlenmesinde Standart Sapma, t-testi, Varyans Çözümlemesi kullanılmıştır. Bulgular (a) öğrencilerin sınıf atmosferine ilişkin algılarının olumsuz olduğu, (b) öğrenci algılarının öğretmenlerinin ve kendilerinin cinsiyetlerine ve sınıf düzeylerine göre farklılık gösterdiği görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Sınıf Atmosferi, öğretmen adayları, cinsiyet farklılıkları, sınıf düzeyi.

ÖZET: The purpose of the research is to investigate prospective teachers' perceptions of classroom atmosphere and their relationship with student gender, teacher gender and grade level. The sample consists of 752 students (451 females and 301 males) of a Faculty of Education in Egean District. Data was gathered by The Scale of Classroom Atmosphere. Mean, Standard Deviation, t-Test and Analysis of Variance were employed to analyse the data. Findings reveal that (a) students' perceptions of classroom atmosphere are negative, (b) students' perceptions vary in terms of the teachers' and their own genders and grade levels.

Key Words: classroom atmosphere, prospective teachers, gender and grade level differences.

1. GİRİŞ

Bilişsel öğrenme anlayışının yaygınlaşmasıyla birlikte eğitimde bağlama verilen önem artmıştır. Artık, öğrenmenin U-T bağının oluşumu gibi mekanik ve basit bir sürece indirgenemeyeceği, sınıf-

ların “kara kutu” olmadığı ve öğrenme sürecinin, içinde gerçekleştiği bağlamdan etkilendiği bilinmektedir. Hatta daha geniş ölçekli düşünüldüğünde, kültürün insan zihnini biçimlendirdiği ve zihin çıkardığı anlamların kaynağı olduğu görülmektedir (Bruner, 1996). Bu açıdan bakıldığında; sınıf atmosferinin, öğretimde en önemli bağlam değişkenlerinden biri olduğu anlaşılmaktadır. Sınıf atmosferi, hem öğretim sisteminin istenilen bir ürünü, hem de başka ürünleri etkileyen ve öğrenme-öğretme süreçlerinin bir parçası olan önemli bir aracı (mediating) değişkendir. Bu nedenle son kırk yıldır en çok araştırılan konulardan biri olmuştur.

1.1 Olumlu Sınıf Atmosferi

Sınıf atmosferi konusundaki ilk çalışmalarda, sınıf atmosferinin tanımlanması, boyutlarının saptanması ve öğrencilerin sınıf atmosferine ilişkin algıları belirlenmeye çalışılmıştır (Trickett ve Moos, 1973; Walberg, 1968). Daha sonraki çalışmaların önemli bir kısmında sınıf atmosferi ölçekleri geliştirilmiştir (Fisher ve Fraser, 1981; Fraser, 1986; Fraser, Anderson ve Walberg, 1982; Treagust ve Fraser, 1985; Trickett ve Moos, 1973).

Bu ölçeklere göre olumlu sınıf atmosferinin en önemli özellikleri şunlardır: (a) Bütünleşme, kaynaşma, hoşlanma duyguları, (b) Öğrenci gelişimi, (c) Doyum, (ç) Derse katılım, (d) Amaca ve işe dö-

* 2000'li Yıllarda 1. Öğrenme ve Öğretme Sempozyumu Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, 29-31 Mayıs 2002'de bildiri olarak sunulmuştur.

** Prof. Dr., DEÜ Eğitim Bilimleri Bölümü-İzmir. kacikgoz@deu.edu.tr

*** Yrd. Doç. Dr., DEÜ Eğitim Bilimleri Bölümü-İzmir. nese.ozkal@deu.edu.tr

**** Araş. Gör., DEÜ Eğitim Bilimleri Bölümü-İzmir. arzu.kilic@deu.edu.tr

nüklük, üretkenlik, (e) Düzenlilik, kurallarda netlik, (f) Yenilik, (g) İşbirliği ve yardımlaşma, (ğ) Öğretimin bireyselleştirilmesi, bireysel farklılıklara saygı gösterme, (h) Öğretmenin Destekleyici tutumu, (ı) Dersin akıcılığı, (i) Sürtüşmenin azlığı (j) Öğrenci özerkliği.

Olumlu sınıf atmosferinin yaratılmasında önemli olan bu özelliklerin dengelenmesidir. Çünkü, fazla bütünleşme akademik amaçlardan uzaklaşmaya, fazla işe dönüklük kaygıya, öğretmenin destekleyiciliği bağımlılığa yol açabilir. Literatürde yer alan araştırma sonuçlarına ve olumlu sınıf atmosferi özelliklerine bakarak; olumlu atmosferin hakim olduğu sınıflarda derslerin huzur içinde, düzenli ve akıcı olarak, öğrenci gereksinimlerine yanıt verecek biçimde işlendiği, öğrencilerin bağımsız çalışmaya ve öğrenmeye özendirildiği ve derslerin sonunda önemli gelişmeler kaydettiği söylenebilir. Böyle sınıflar hem herkesin kendini mutlu hissettiği, hem de çok şey öğrendiği sınıflardır.

1.2 Olumlu Sınıf Atmosferi ve Öğrenme Ürünleri

Öğrencilerin sınıf atmosferine ilişkin algıları ile duyuşsal ve bilişsel öğrenme ürünleri arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalar da yukarıdaki düşünceleri desteklemektedir. Sınıf atmosferi konusunda yoğun olarak çalışan yazarlardan Fraser (1995) ve Walberg (1987); sınıf atmosferinin; öğrenme ürünlerindeki değişkenliğin, öğrenci yeteneği ve başarı düzeyi gibi giriş özelliklerinin açıklandığından daha fazlasını açıkladığı sonucuna ulaşmışlardır.

Gerçekleştirilen etkililik araştırmalarının çoğunda, (a) öğrencilerin sınıflarındaki atmosferi nasıl algıladıkları saptanmış; ve (b) bu algıların başarı, tutum, doyum, kaygı, güdü, araştırma becerileri ve derse devam gibi eğitimsel yönden son derece değerli değişkenlerle ilişkili olduğu ortaya çıkarılmıştır (Fisher ve Fraser, 1983; Fraser, 1986; Fraser, Pearse ve Azmi, 1982; Hofstein ve Diğ. 1979; Moos, 1979; Walberg, 1978). Hatta, Sosyal Bilgiler dersinde; çeşitli görüşlerin tartışıldığı, olaylara tek yönlü bakılmadığı ve öğrencilerin düşüncelerini açıklama fırsatı bulduğu açık sınıf at-

mosferinin lise öğrencilerinin politik tutumunu etkilediği, onların politik güven, bütünleşme ve ilgi düzeylerini arttırdığı saptanmıştır (Ehman, 1980). Bu bağlamda Solomon'un (1996) 7. ve 8. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasının bulguları da dikkat çekmektedir. Bu araştırmada, Beden Eğitimi sınıflarındaki atmosferi işe-dönük algılayan öğrencilerin zor işlerde, sınıf atmosferini yarışmalı ve göstermelik amaçlı algılayanlara göre daha güdülü ve gayretli olduğu saptanmıştır.

Olumlu sınıf atmosferinin etkililiğine ilişkin en güçlü kanıtları dört ülkeden 17.805 öğrencinin okuduğu 823 sınıftan toplanan 12 araştırmanın verilerine uygulanan Meta Analiz sonuçları sağlamaktadır (Haertel, Walberg ve Haertel, 1981). Bu çalışmanın sonuçları sınıflarını; bütünleşmiş, demokratik, amaca dönük, düzenli, ayırım yapılmayan yerler olarak algılayan ve orada bulunmaktan memnun olan öğrencilerin, böyle algılara sahip olmayanlardan daha başarılı oldukları ortaya çıkarılmıştır.

1.3 Sınıf Atmosferinin Belirleyicileri

Sınıf atmosferi araştırmalarının önemli bir kısmında, öğrencilerin sınıf atmosferi algılarını belirleyen etkenlerin saptanması amaçlanmıştır. Bu araştırmaların bulguları sınıf atmosferi algılarının okul türü, cinsiyet, sınıf büyüklüğü, uygulanan eğitim programı, sınıf düzeyi, konu alanı, öğretmen nitelikleri gibi özelliklerden etkilendiğini ortaya çıkarmıştır (Açıkgöz, 1988; Cort, 1979; Hofstein ve Diğ. 1980; Sharan ve Yaakobi, 1981; Trickett ve Diğ., 1982; Welch, 1979).

Örneğin, Hofstein ve Diğ. (1980) İsrail'de mesleki lise öğrencilerinin sınıflarının hız, amaca dönüklük, demokrasi, düzen, hoşlanma ve işbirliği özelliklerine ilişkin algılarının genel lise öğrencilerinin algılarından daha olumlu olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Bu Açıkgöz'ün (1988) ve Sharan ve Yaakobi'nin (1981) bulgularıyla da tutarlılık göstermektedir. Welch'in (1979) 1972'de 563, 1976'da 558 sınıfta gerçekleştirdiği araştırmanın bulguları, sınıf atmosferinin programlara, okul türüne (ortaokul ve lise) konuya (Matematik ve Fen) ve sınıf düzeylerine göre değiştiğini göstermektedir. Cort'un (1979) 5. ve 6. sınıflarda uygula-

nan ve buluş yoluyla öğrenme modeline dayalı olarak geliştirilmiş olan ve Man: A Course of Study (MACOS) adı verilen programı değerlendirme çalışması da bu bağlamda ilginç sonuçlar sunmaktadır. Bu araştırmada veriler çeşitli eyaletlerden ve çeşitli okullardan (57'si MACOS'un uyguladığı 51'i uygulanmadığı) 108 sınıftan toplanmıştır. Araştırma sonuçları, öğrencilerin sınıf atmosferi algılarının; problem çözme ve yaratıcı etkinliklerin yer aldığı, öğretmenin geleneksel davranmadığı sınıflarda daha olumlu olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Sonuç olarak, öğrenme ürünlerini etkileyen sınıf atmosferinin kendisinin de öğretmen, öğrenci, program, sınıf özelliklerinden ve öğretim etkinliklerinden etkilendiği söylenebilir.

Ülkemizdeki öğrencilerin sınıf atmosferine ilişkin algılarını ve bu algıların çeşitli değişkenlerle ilişkilerini inceleyen araştırmalarda da yurtdışındakilere benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Açıkgöz, 1988, 1990).

Genel olarak ele alındığında, ülkemizde gerçekleştirilen sınıf atmosferi araştırmalarının sayısının oldukça az olduğu ve daha fazla araştırmaya gereksinim duyulduğu söylenebilir. Ayrıca, ülkemizde, üniversite öğrencilerinin sınıf atmosferi algılarını ve bu algılarla ilgili değişkenleri saptamaya yönelik araştırmaya rastlanmamıştır. Özellikle öğretmen adaylarının kendilerinin sınıflarındaki atmosfere ilişkin algılarının saptanması (gelecekteki sınıflarda olumlu atmosferin yaratılması sorumluluğunu taşıyacakları için) özel bir önem taşımaktadır. Bu araştırma bu gereksinimden yola çıkarak gerçekleştirilmiştir ve bu noktadaki boşluğu doldurması beklenmektedir.

Yukarıdaki açıklamalardan hareketle aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

1. Öğretmen adaylarının sınıf atmosferine ilişkin algıları nelerdir?
2. Öğretmen adaylarının sınıf atmosferine ilişkin algıları cinsiyetlerine göre önemli farklılıklar göstermekte midir?
3. Öğretmen adaylarının sınıf atmosferine ilişkin algıları derslerine giren öğretim elamanlarının cinsiyetlerine göre önemli farklılıklar göstermekte midir?

4. Öğretmen adaylarının sınıf atmosferine ilişkin algıları, sınıf düzeylerine göre önemli farklılıklar göstermekte midir?

2. YÖNTEM

2.1 Katılımcılar

Bu araştırmaya Ege Bölgesi'ndeki bir Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin % 10,4'ü (n=752) gönüllü olarak katılmıştır. Katılanların % 60'ı bayan (n=451), % 40'ı erkektir (n=301). Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının % 45,2'si 1. sınıfta (n=340), % 9,8'i 2. sınıfta (n=9,8), % 17,6'sı 3. sınıfta (n=132) ve % 27,4'ü 4. sınıfta (n=206) öğrenim görmektedirler.

2.2 Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veriler **Sınıf Atmosferi Ölçeği** (SAÖ) ile toplanmıştır. Bu ölçek Açıkgöz (2000) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 5'li Likert tipi 30 madde içermektedir. Ölçeğin Faktöriyel Geçerliliği için örneklem grubunun ölçeğe verdikleri yanıtlar üzerinde uygulanan Faktör Çözümlemesi sonuçları kullanılmıştır. Buna göre Faktör Yüklü 0,40'ın üstünde olan maddeler seçilmiştir. Yalnızca seçilen 30 madde üzerinde tekrar Faktör Çözümlemesi uygulanmış ve SAÖ'de 3 Faktör saptanmıştır. Yapılan çözümlmeye göre ölçekteki maddelerin 13'ü birinci faktörde (Dersin İşlenişi), 9'u ikinci faktörde (Sınıf-içi Etkileşim) ve 8'i üçüncü faktörde (Sınıf Yönetimi) toplanmıştır. Yapılan Güvenirlik Çözümlemesi sonucunda Dersin İşlenişi için Alpha Güvenirlik Katsayısı 0,90, Sınıf-içi Etkileşim alt ölçeği için 0,78 ve Sınıf Yönetimi alt ölçeği için 0,77 olarak bulunmuştur.

2.3 Veri Toplama ve Analizi

Veri toplama sürecinde örnekleme giren sınıfların her birinde o gün o ders saati sınıfta bulunan öğretmen adaylarının tümüne ölçek uygulanmıştır. Uygulama sırasında dersin sorumlusu orada bulundurulmamıştır. Veriler SPSS bilgisayar paket programı ile; Frekans (f), Yüzde (%), Aritmetik Ortalama (O), Standart Sapma (SS), t Testi, Tek Yönlü Varyans Çözümlemesi kullanılarak yapılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1 Öğretmen Adaylarının Sınıf Atmosferine İlişkin Algıları

Öğretmen adaylarının sınıf atmosferine ilişkin algılarını belirlemek için SAÖ'ye verdikleri yanıtların Yüzdeleri ve madde Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlardan öğretmen adaylarının sınıflarında öğrencilerin birbirlerine saygı göstermediğine (%57,2), genel olarak huzurlu bir havanın oluşmadığına (% 53,2), sınıfta rahat etmediklerine (%51,7), öğrencilerin birbiri ile aynı olmadıklarına (%50,9), öğretim elemanının herkese eşit davranmadığına (%48), genel olarak her şeyin yolunda gitmediğine (%47,5), derste disiplinin sağlanmadığına (%46), sınıfta alınan kararların öğrencilerle birlikte alınmadığına (%45,6) inandıkları saptanmıştır. Bu sonuçlara göre öğretmen adaylarının sınıflarında yaratılan atmosfere ilişkin algılarının olumsuz olduğu söylenebilir.

3.2 Öğretmen Adaylarının Sınıf Atmosferine İlişkin Algıları ile Cinsiyetleri Arasındaki İlişkiler

Öğretmen adaylarının sınıf atmosferine ilişkin algılarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için bayan ve erkek öğretmen adaylarının her bir alt boyuttaki sınıf atmosferine ilişkin algılarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları hesaplanmıştır. Daha sonra Aritmetik Ortalamalar arasındaki farkların önemli olup olmadığını ortaya koymak amacı ile t Testi yapılmıştır. İlgili sonuçlar Çizelge 3.1'de verilmiştir. Çizelge 3.1'de yer alan sonuçlar incelen-

diğinde erkek öğretmen adaylarının SAÖ'nin Dersin İşlenişi, Sınıf-içi Etkileşim ve Sınıf Yönetimi alt boyutlarındaki Aritmetik Ortalamalarının bayan öğretmen adaylarınınkinden yüksek olduğu görülmektedir. Bayan ve erkek öğretmen adaylarının Aritmetik Ortalamaları arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan t Testi sonucunda bayan ve erkek öğretmen adaylarının Dersin İşlenişi, Sınıf-içi Etkileşim ve Sınıf Yönetimi boyutlarındaki Aritmetik Ortalamaları arasındaki farkların önemli olduğu anlaşılmıştır. Buna göre erkek öğretmen adaylarının bayan öğretmen adaylarına göre sınıf atmosferine ilişkin algılarının daha olumlu olduğu söylenebilir.

3.3 Öğretmen Adaylarının Sınıf Atmosferine İlişkin Algıları ile Derslerine Giren Öğretim Elemanlarının Cinsiyetleri Arasındaki İlişkiler

Öğretmen adaylarının sınıf atmosferine ilişkin algılarının derslerine giren öğretim elemanlarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla her bir alt boyuttaki sınıf atmosferine ilişkin algılarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları hesaplanmıştır. Daha sonra Aritmetik Ortalamalar arasındaki farkların önemli olup olmadığını ortaya koymak amacı ile t Testi yapılmıştır. İlgili sonuçlar Çizelge 3.2'de verilmiştir. Çizelge 3.2'de yer alan sonuçlar incelendiğinde, SAÖ'nin tüm alt boyutlarında öğretmen adaylarının, bayan öğretim elemanlarının derslerindeki sınıf atmosferine ilişkin algılarının Aritmetik Ortalamasının, erkek öğretim elemanlarının derslerindeki yüksek olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.1 Öğretmen Adaylarının Sınıf Atmosferine İlişkin Algılarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı (O, SS ve t Testi Sonuçları)

Boyutlar	Cinsiyet	n	O	SS	SD	t Değeri	Önem Denetimi
Dersin İşlenişi	Bayan	451	2,49	,76	750	2,51	Fark Önemli t(1,65)=2,51, p<,05
	Erkek	301	2,63	,74			
Sınıf-içi Etkileşim	Bayan	451	2,83	,66	750	3,26	Fark Önemli t(1,65)=3,26, p<,05
	Erkek	301	2,99	,71			
Sınıf Yönetimi	Bayan	451	2,00	,59	750	4,42	Fark Önemli t(1,65)=4,42, p<,05
	Erkek	301	2,21	,64			

Çizelge 3.2 Öğretmen Adaylarının Sınıf Atmosferine İlişkin Algılarının Derslerine Giren Öğretim Elemanlarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı (O, SS ve t Testi Sonuçları)

Ölçekler	Cinsiyet	n	O	SS	SD	t Değeri	Önem Denetimi
Dersin İşlenişi	Bayan	338	2,60	,81	750	1,65	Fark Önemsiz
	Erkek	414	2,51	,70			
Sınıf-İçi Etkileşim	Bayan	338	2,93	,63	750	1,35	Fark Önemsiz
	Erkek	414	2,86	,72			
Sınıf Yönetimi	Bayan	338	2,16	,67	750	3,17	Fark Önemli t(1,65) = 3, 17P<,05
	Erkek	414	2,02	,57			

Aritmetik Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan t Testi sonucunda da Sınıf Yönetimi alt boyutunda fark önemli çıkmıştır. Buna göre Sınıf Yönetimi alt boyutunda bayan öğretim elemanlarının sınıflarında erkek öğretim elemanlarının sınıflarına göre daha olumlu sınıf atmosferi yaratıldığı söylenebilir.

3.4 Öğretmen Adaylarının Sınıf Atmosferine İlişkin Alguları İle Sınıf Düzeyi Arasındaki İlişkiler

Öğretmen adaylarının sınıf atmosferine ilişkin algılarının sınıf düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için 1, 2, 3 ve 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının SAÖ'ye verdikleri yanıtların Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları hesaplanmıştır. İlgili sonuçlar Çizelge 3.3'te verilmektedir.

Çizelge 3.3'e göre Dersin İşlenişi alt boyutunda en yüksek Aritmetik Ortalamaya 1. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının (2,58), en düşük Aritmetik Ortalamaya ise 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının (2,48) sahip oldukları

görülmektedir. Etkileşim alt boyutunda en yüksek Aritmetik Ortalamaya 2. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının (3,12), en düşük Aritmetik Ortalamaya ise 1. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının (2,82) sahip oldukları görülmektedir. Sınıf Yönetimi alt boyutunda da en yüksek Aritmetik Ortalamaya 2. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının (2,34), en düşük Aritmetik Ortalamaya 1. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının (2,01) sahip oldukları görülmektedir. Aritmetik Ortalamalar arasındaki farkların önemli olup olmadığını ortaya koymak amacıyla Varyans Çözümlemesi yapılmıştır. İlgili sonuçlar Çizelge 3.4'te verilmiştir. Çizelge 3.4 incelendiğinde öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre, SAÖ'nin Sınıf-İçi Etkileşim ve Sınıf Yönetimi alt boyutlarındaki Aritmetik Ortalamaları arasındaki farkların önemli olduğu görülmektedir. Gruplar arasında görülen bu farklılığın kaynağını belirlemek için Schefé Testi yapılmıştır. Schefé Testine göre Sınıf-İçi Etkileşim alt boyutunda 2. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları ile 1. sınıflar arasında, Sınıf Yönetimi alt boyutunda ise 2. sınıflar ile 1., 3. ve 4. sınıflar arasında farkın önemli olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 3.3 Öğretmen Adaylarının Sınıf Atmosferine İlişkin Algılarının Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı (O ve SS Sonuçları)

Boyutlar	Dersin İşlenişi		Sınıf-İçi Etkileşim		Sınıf Yönetimi	
	O	SS	O	SS	O	SS
1(n=340)	2,58	,84	2,82	,66	2,01	,63
2(n=74)	2,52	,73	3,12	,58	2,34	,62
3(n=132)	2,55	,63	2,96	,74	2,07	,62
4(n=206)	2,48	,68	2,87	,68	2,10	,55

Çizelge 3.4 Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Sınıf Atmosferine İlişkin Algıları (Varyans Çözümlemesi Sonuçları)

Boyutlar	VK	SD	KT	KO	F	Önem Denetimi
Dersin İşlenişi	GA	3	1,28	,43	,75	Fark Önemsiz
	GI	748	426,81	,57		
	GN	751	428,09			
Sınıf-içi Etkileşim	GA	3	5,95	1,98	4,29	Fark Önemli
	GI	748	346,30	,46		F (2,60)=4,29P<,05
	GN	751	352,25			
Sınıf Yönetimi	GA	3	6,71	2,23	5,96	Fark Önemli P<,05
	GI	748	280,85	,37		F (2,60)=5,96P<,05
	GN	751	287,57			

4. TARTIŞMA

Bu araştırmada (a) öğretmen adaylarının sınıflarında yaratılan atmosfere ilişkin algılarının genellikle olumsuz olduğu, (b) bu algıların öğrencilerin cinsiyetine (erkekler lehine), sınıf düzeyine (2. sınıflar lehine) ve öğretim elemanlarının cinsiyeti (bayanlar lehine) önemli farklılıklar gösterdiği ortaya çıkarılmıştır. Bu sonuç, daha önce ülkemizde yapılan diğer araştırmalarda (Açıkgöz, 1988 ve 1990; Şeker, 1995) ve yurt dışında çeşitli araştırmalarda (örn. Anderson, 1987; Anderson, Ryan ve Shagiro, 1989) ulaşılan bulgular ile tutarlılık göstermektedir. Buna göre sınıf atmosferinin öğrencilerin ailelerinden içinde yaşadıkları toplumun, okudukları okulun özelliklerine kadar birçok etkene bağlı olduğu, kısacası oldukça karmaşık bir yapı olduğu söylenebilir. Ayrıca, sınıf atmosferi gözle görülmeyen ancak hissedilen bir özellik olduğu için kolaylıkla dikkatten kaçabilmektedir. Öğrenci gelişimi üzerinde de önemli etkileri olduğu için sınıflarda olumlu atmosferin yaratılmasına özel bir dikkat gösterilmelidir.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, Ü. K. (1988). *Liselerdeki sınıf atmosferi üzerine bir araştırma*, Yayınlanmamış Araştırma Raporu, Malatya.
- Açıkgöz, K. (1990). Liselerdeki sınıf atmosferi üzerine bir araştırma. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Sempozyumu: Bildiriler*, İstanbul: Kuşak Ofset, s. 93-111.

- Anderson, L. W. (1987). The classroom environment study: Teaching for learning. *Comparative Education Review*, 31, 69-87.
- Anderson, L. W. Ryan P. W. ve Shapiro, B. J. (1989). *The IEA classroom environment study*, USA: Pergamon.
- Bruner, J. (1996). *The culture of education*. Cambridge: Harvard University Press.
- Cort, H. R., Jr. (1979). *A Social Studies evaluation*. Bulunduğu Eser: H. J. Walberg (Ed.) Educational Environments and Effects: Evaluation, Policy and Productivity. Berkeley: McCutchan, ss.235-258.
- Ehman, L. H. (1980). Change in high school students' political attitudes as a function of Social Studies classroom climate. *American Educational Research Journal*, 17, 253-265.
- Fisher, d. L. ve Fraser, B. J. (1981). Validity and use of my class inventory. *Science Education*, 65, 145-156.
- Fisher, D. L. ve Fraser, B. J. (1983). Validity and use of Classroom Environment Scale. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 5, 261-272.
- Fraser, B. J., Anderson, E. J. ve Walberg, H. J. (1982). *Assessment of learning environments: manual for learning environment inventory (LEI) and my class inventory (MCI) (Third Version)*. Perth: Western Australian Institute of Technology.
- Fraser, B. J., Pearse, R. ve Azmi. (1982). A study of Indonesian students perceptions of classroom psychosocial environment. *International Review of Education*, 28, 337-335.
- Fraser, B. J. (1986). *The study of learning environments*. Salem, Oregon: Assessment Research.
- Fraser, B. J. (1986). *Classroom Environment*. London: Croom Helm.
- Fraser, B. J. (1995). Classroom environments. Bulunduğu Eser: L. W. Anderson (Ed.). *The international encyclopaedia of teaching and teacher education*. (Second Edition). Cambridge: Pergamon, ss.334-349.

- Haertel, G. D., Walberg, H. J. ve Heartel, E. H. (1981). Socio-psychological environments and learning: A quantitative Synthesis. *British Educational Research Journal*, 7, 27-36.
- Hofstein, A., Glurman, K., Ben,Zui, R. ve Samual, D. (1979). Classroom learning environment and attitudes towards Chemistry. *Studies in Educational Evaluation*, 5, 231-236.
- Hofstein, A., Glurman, K., Ben-Zui, R. ve Scmual, P. (1980). A Comperative study of chemistry students' perceptions of the learning environment in high schools and vocational schools. *Journal of Research in Science Teaching*, 17, 154-552.
- Moos, R. H. (1979). *Evaluating educational environments*. San Francisco: Jossey-Boss.
- O'Reilly, R. O. (1975). Classroom climate and achievement in secondary school Mathematics classes. *Journal of Educational Research*, 21, 241-248.
- Persaud, G. (1976). *School authority Pattern and Students' Social Development in Selected Primary Schools Jamaica*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Stanford University.
- Rentoul, A. J. ve Fraser, B. J. (1980). Predicting learning from classroom individualisation and actual-preferred congruence. *Studies in Educational Evaluation*, 6, 265-277.
- Sharan, S. ve Yaakobi, D. (1981). Classroom environment of city and Kibutz biology classroom in Israel. *European Journal of Science Education*, 3, 321-328.
- Solomon, M. A. (1996). Impact of motivational climate on students' behaviours and perceptions in a physical education setting. *Journal of Educational Psychology*, 88, 731-738.
- Şeker, N. (1995). *Lise öğretmenlerinin stres kaynaklarına ilişkin algıları ve sınıf atmosferi arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İzmir: DEÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şendur, P. E. (1999). *Sınıf atmosferi ve öğrenme güdüsü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: DEÜ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Treagust, D. F. ve Fraser, B. J. (1985). *Validation and use of Gollege and University Classroom Environment Inventory*, Annual Conference of Australian Association for Research in Education, Hobart.
- Trickett, E. J. ve Moos, R. H. (1973). Social environment of junior high and high school classrooms. *Journal of Educational Psychology*, 65, 33.
- Tricket, E. J., Tricket, P. K., Castro, J. J. ve Shaffner, P. (1982). The independent school experience: Aspects of normative environments of single sex and coed secondary schools. *Journal of Educational Psychology*, 74, 374-381.
- Walberg, H. J. (1968). Teacher personality and classroom climate. *Psychology in the Schools*, 5, 163-169.
- Walberg, H. J. (1979). *Educational environments and effects*. Berkeley, CA: McCutctihan Publishing Corporation.
- Walberg, H. J. (1987). Psychological environment. Bulunduğu Eser: M. J. Dunkin (Ed.) *The International encyholopadia of teaching and teacher education*. Oxford: Pergamon Press.
- Welch, W.W. (1979). Curricular and longitudinal effects on learning environments. Bulunduğu Eser: H. J. Walberg (Ed.) *Educational Environments and Effects: Evaluation, Policy and Productivity*. Berkeley: McCutchan, s. 167-185.